

ZAMONAVIY INGLIZ ROMANLARIDA MIFOLOGIK SYUJETLARNING QAYTA TALQINI VA ULARNING FUNKSIONAL AHAMIYATI

Axmedova Shaxnoza Ravshanbek qizi

Namangan davlat universiteti doktoranti

Annotatsiya

Ushbu maqolada zamonaviy ingliz adabiyotida mifologik syujetlarning qayta talqin qilinishi va ularning badiiy funksional ahamiyati o'rganiladi. Adabiyotda qadimgi mifologik obrazlar va voqealar zamonaviy g'oyalar, ijtimoiy muammolar hamda psixologik holatlarni yoritish vositasi sifatida qanday ishlatilayotgani tahlil qilinadi. Tadqiqotda A.S. Byatt, Neil Gaiman, Madeline Miller kabi mualliflarning asarlari asosida miflarning yangi kontekstda qanday talqin etilgani ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar Mifologiya, zamonaviy ingliz romani, intertekstualizm, arxetip, madaniy meros.

REINTERPRETATION OF MYTHOLOGICAL PLOTS IN MODERN ENGLISH NOVELS AND THEIR FUNCTIONAL SIGNIFICANCE

Annotation

This article examines the reinterpretation of mythological plots in modern English literature and their artistic functional significance. It analyzes how ancient mythological images and events are used in literature as a means of illuminating modern ideas, social problems, and psychological states. The study examines how myths have been interpreted in a new context based on the works of authors such as A.S. Byatt, Neil Gaiman, and Madeline Miller.

Keywords: Mythology, modern English novel, intertextualism, archetype, cultural heritage.

РЕИНТЕРПРЕТАЦИЯ МИФОЛОГИЧЕСКИХ СЮЖЕТОВ В СОВРЕМЕННЫХ АНГЛИЙСКИХ РОМАНАХ И ИХ ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ

Аннотация

В данной статье рассматривается реинтерпретация мифологических сюжетов в современной английской литературе и их художественное функциональное значение. Анализируется, как древние мифологические образы

и события используются в литературе как средство освещения современных идей, социальных проблем и психологических состояний. В исследовании рассматривается, как мифы были интерпретированы в новом контексте на основе произведений таких авторов, как А. С. Байетт, Нил Гейман и Мадлен Миллер.

Ключевые слова Мифология, современный английский роман, интертекстуализм, архетип, культурное наследие.

Kirish: Mifologiya har bir xalqning tarixiy xotirasini, dunyoqarashini va axloqiy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan badiiy-tarixiy manbadir. Garchi zamonaviy jamiyat ilmiy tafakkur va texnologik taraqqiyot sari intilayotgan bo'lsa-da, mifologik syujetlar adabiyotda o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Ayniqsa, ingliz romanchiligi so'nggi o'n yilliklarda miflarni zamonaviy kontekstda qayta talqin qilish orqali yangi ma'no va estetik imkoniyatlarni yaratmoqda.

Ushbu maqolada aynan shunday talqinlarning qanday shakllarda amalga oshirilayotgani, mifologik obrazlar zamonaviy kontekstda qanday badiiy vazifalarni bajarishi va o'quvchiga qanday estetik-ta'sirchanlik bag'ishlashi tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy vazifasi — mifologik syujetlar orqali mualliflar qanday zamonaviy muammolarni ko'tarayotgani va miflar qanday yangi talqinlar orqali yangi g'oyalarga xizmat qilayotganini aniqlashdir.[1-4]

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Intertekstual tahlil** – zamonaviy romanlar va klassik mifologik matnlar o'rtasidagi bog'liqliklar aniqlanib, ularning o'zaro aloqasi o'rganildi.
2. **Tematik tahlil** – romanlarda mifologik syujetlar qanday mavzular bilan uyg'unlashayotgani tahlil qilindi (masalan, gender, identitet, kuch va zaiflik).
3. **Komparativ yondashuv** – turli mualliflar asarlarida bitta mifologik obraz yoki syujet qanday talqin etilganiga taqqoslovchi tahlil qilindi.
4. **Kontekstual tahlil** – mifologik obrazlar va syujetlar qanday tarixiy-madaniy sharoitda qayta talqin qilinayotganiga e'tibor qaratildi.[5-6]

Zamonaviy ingliz romanlarida mifologik syujetlarning qayta talqini — bu o'tgan asrlar madaniyatining bugungi kun muammolari bilan o'zaro muloqotga kirishishidir. Bu jarayonda yozuvchilar qadimiy yunon, rim, skandinav yoki boshqa mifologiyalardagi obraz va voqealarni tanlab, ularni zamonaviy kontekstda yangicha ma'noga ega qilib, o'quvchining zamonaviy ongiga moslashtiradilar. Bunda mif nafaqat tarixiy yoki estetik manba sifatida ishlatiladi, balki zamonaviy ijtimoiy va shaxsiy masalalarni anglash vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Masalan, Neil Gaiman

o'zining "American Gods" romanida eski va yangi xudolarni to'qnashuvga olib kelish orqali madaniyatlar o'zgarishini, iste'mol jamiyati va texnologik taraqqiyot davrida qadriyatlarning qanday transformatsiyaga uchrayotganini ko'rsatadi. Madeline Miller esa *Circe* va *The Song of Achilles* romanlarida qadimiy yunon miflaridagi ikkilamchi obrazlarga e'tibor qaratib, ularni insoniy, chuqur psixologik obrazlarga aylantiradi. Ular orqali gender muammolari, sevgi, kuch va zaiflik kabi mavzular qayta ko'rib chiqiladi.[7]

Bu jarayonda mifologik syujetlar o'zining arxetipik kuchini yo'qotmagan bo'lsa-da, ular yangi ifoda shakllari, yangi estetik yo'nalishlar bilan boyitiladi. Muallif mifni faqat takrorlamaydi, balki uni tahlil qiladi, savol ostiga oladi va zamonaviy odamning ichki olamiga moslab qayta yaratadi. Bu esa mifga yangicha hayot bag'ishlaydi, uni faqat o'tmish yodgorligi emas, balki bugunning faol g'oyaviy quroli sifatida ko'rsatadi. Zamonaviy romanlarda mifologik talqin ko'pincha postmodern yondashuvlar bilan uyg'unlashadi: ironiyaga yo'g'rilgan bo'ladi, tarixiy kontekstlar buziladi yoki qasddan almashtiriladi. Bularning barchasi mifning o'ziga xos funksional ahamiyatini — ya'ni inson ruhiyatini tahlil qilish, jamiyatdagi o'zgarishlarga nisbatan pozitsiya bildirish, madaniy xotirani saqlab qolish va uni qayta anglash vazifalarini bajaradi.[8]

Shunday qilib, zamonaviy ingliz romanida mifologik syujetlar faqat bir badiiy bezak emas, balki chuqur falsafiy va ijtimoiy anglash vositasidir. Ularning zamonaviy talqini orqali yozuvchilar bugungi insonning hayoti, qadriyatlari va o'zlik izlanishlarini yoritishga intiladilar. Bu esa mifologiyani abadiy yashovchan madaniy fenomen sifatida namoyon etadi.

Xulosa

Zamonaviy ingliz romanlarida mifologik syujetlar faqatgina estetik bezak sifatida emas, balki chuqur g'oyaviy va ijtimoiy mazmun yuklovchi vosita sifatida ishlatiladi. Mualliflar miflar orqali insoniyatning zamonaviy holatini, ruhiy iztiroblarini, jamiyatdagi o'zgarishlarga munosabatini ifodalashga harakat qiladilar. Shu bilan birga, miflar orqali qadimiy donishmandlik zamonaviy o'quvchining ongiga yangicha talqinda yetkaziladi. Bu esa adabiyotning abadiy funksiyasi – inson qalbiga va tafakkuriga murojaat qilish vazifasini zamonaviy sharoitda ham muvaffaqiyatli amalga oshirishini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva, Z. (2016). Adabiyot va mifologiya: nazariy asoslar va tahliliy yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.

2. Qo'chqorova, M. (2021). "Mif va adabiyot: badiiy tafakkur evolyutsiyasida mifologik qatlamning roli." Adabiyotshunoslik jurnali, №1, 45–53-betlar.
3. Rasulov, D. (2019). G'arb adabiyoti tarixi va nazariyasi. Toshkent: O'zMU nashriyoti.
4. Karimova, N. (2022). "XXI asr ingliz romanlarida qadimgi miflarning badiiy talqini." Yangi asr avlodi, 3(2), 88–92.
5. Xidoyatov, A. (2018). Adabiyotshunoslikka kirish. Toshkent: Akademnashr.
6. Segal, R. A. (2004). Myth: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press.
7. Campbell, J. (2008). The Hero with a Thousand Faces. Novato: New World Library.
8. Byatt, A. S. (2011). Ragnarok: The End of the Gods. Edinburgh: Canongate Books.
9. Gaiman, N. (2001). American Gods. New York: William Morrow.
10. Miller, M. (2018). Circe. New York: Little, Brown and Company.
11. Sanders, J. (2006). Adaptation and Appropriation. London: Routledge.